

Kaj se dogaja s policijo v postkonfliktnih družbah?

Maja Garb

Povzetek:

Namen prispevka:

Sodobne spopade spremlja razpad ali pa vsaj otežkočeno delovanje upravnega sistema v teh družbah, vključno z uniformiranimi strukturami. Za vzpostavitev takšnih razmer, kjer bo možno začeti in uspešno izvajati graditev miru in obnovo družbe, pa je ključnega pomena (tudi) delovanje policijskih in drugih varnostnih struktur. V postkonfliktnih razmerah sta tako običajno najprej pozornosti deležni policija in vojska, dve oboroženi uniformirani strukturi, ki neposredno zagotavljata varnost in red. Prispevek prikazuje prevladujoče probleme, s katerimi se mednarodne in lokalne strukture običajno srečujejo pri vzpostavljanju lokalne policijske službe v postkonfliktnih družbah.

Metodologija:

Prispevek temelji na analizi poročil mednarodnih struktur, medijskih zapisov ter že objavljenih strokovnih in znanstvenih analizah vzpostavljanja lokalnih policijskih struktur postkonfliktnih družb.

Ugotovitve:

Analiza obnove policij v nekaterih družbah z nedavnim ali še trajajočim oboroženim spopadom kaže, da se v okviru postkonfliktne obnove praviloma prične vzpostavljati nova pravna podlaga za delovanje ter standardi za delovanje; na novo se načrtuje sistem policijske službe; veliko pozornosti se namenja strukturi policije (staro in novo osebje) in rekrutaciji novega osebja; poseben poudarek je na izobraževanju in usposabljanju (pogosto ustanovitev policijskih akademij), izvaja se mentorstvo in svetovanje lokalni policiji pri operativnem delu ipd. Končni rezultat mednarodne podpore naj bi bil prehod na t.i. lokalno lastništvo tudi na področju policijskega dela. Ob vzpostavljanju nove policijske službe so pogoste težave, na primer v obliki nesorazmerne etnične sestave policijskih sil, nevarnosti nepotizma in korupcije, pomanjkanja finančnih sredstev in sodobne opreme, nemotiviranosti lokalnega prebivalstva za policijsko delo (zaradi nevarnega dela, neskladnosti novih standardov policijskega dela s tradicionalno, kulturno pogojeno lokalno strukturo oblasti ipd.).

Izvirnost/pomembnost prispevka:

Prispevek predstavlja nadaljevanje spremljanja oziroma proučevanja obnove varnostnih struktur v postkonfliktnih družbah. Aktualnost tovrstnemu proučevanju v slovenskem prostoru povečuje dejstvo, da tudi slovenske strukture (policija, vojska, uradniki) vedno pogosteje sodelujejo ne samo v mirovnih operacijah ampak tudi v obnovitvenih aktivnostih v postkonfliktnih družbah.

Ključne besede: postkonfliktna družba, postkonfliktna obnova, policija

1 UVOD

Prispevek sodi v širše strokovno področje proučevanja t.i. postkonfliktne obnove. Postkonfliktno obnovo lahko najenostavneje opredelimo kot celoto prizadevanj za vsestransko (ponovno) graditev družbe, ki je bila vključena v oborožen spopad in trpi zaradi posledic tega spopada. Obnova varnostnih struktur, zlasti še tistih, ki skrbijo za javni red in mir, je v takšnih razmerah nujna, saj le stabilne varnostne razmere omogočajo, da se prebivalstvo neke družbe »postavi na noge« tudi v socialnem, ekonomskem in političnem smislu.

Metodološko je prispevek nastal kot študija poročil generalnega sekretarja Organizacije združenih narodov iz prve polovice leta 2008 o razmerah na območjih mirovnih operacij Združenih narodov, ki vključujejo tudi civilnopolicijsko sestavino. Študija je nadaljevanje kratkih analiz stanja v policijah Afganistana in Iraka, ki so nastale v letih 2005 in 2006.¹ Glavne ugotovitve iz teh analiz so v prispevku predstavljene kot izhodišče študije. Za konec pa so, kot zanimivost, s spletnih strani BBC-ja in Reutersa pridobljene še nekatere novice o problemih in stanju naciionalnih policij nekaterih postkonfliktnih družb.

2 IZHODIŠČE ŠTUDIJE: OBNOVA POLICIJE V AFGANISTANU IN IRAKU DO ZAČETKA LETA 2006

Program dela afganistanske vlade, sprejet na mednarodni konferenci o Afganistanu v Berlinu leta 2004 (The Way Ahead, 2004), poudarja, da je ustvarjanje varnosti v celotni državi temelj za razvoj na področjih ekonomske rasti, politične normalizacije ter ponovne graditve in razvoja, za ustvarjanje varnosti pa sta osrednjega pomena pospešeno vzpostavljanje profesionalne in etnično uravnotežene nove Afganistanske nacionalne vojske (ANA) in policijskih sil. Sama berlinska deklaracija (Berlin Declaration, 2004) pozdravlja dosežke v procesu graditve države in institucij v Afganistanu, vključno z napredkom pri vzpostavljanju in krepitvi nacionalnovarnostnih institucij, in znova poudarja, da je odgovornost za zagotavljanje varnosti ter zakonitosti in reda v državi stvar Afganistancev samih. Ob tem berlinska deklaracija še navaja, da mednarodne varnostne sile ISAF (z mandatom Varnostnega sveta Združenih narodov in sedaj pod poveljstvom Nata) in operacija Enduring Freedom, ostajajo v Afganistanu, dokler nove afganistanske varnostne in oborožene sile ne bodo zadovoljivo oblikovane in operativne. Največje težave, ki se pojavljajo pri reformi afganistanskih policijskih (pa tudi vojaških) sil so: etnična neuravnoteženost sil, tradicionalna oziroma plemensko usmerjena kultura v povezavi z nezainteresiranostjo za službo v državnih strukturah, moč vaških oziroma plemenskih poglavarjev, korupcija, pomanjkanje finančnih in materialnih sredstev (opreme), nejasna razdelitev pristojnosti itd.

Glede obnove varnostnih sil v Iraku več virov navaja na tezo, da vzpostavitev nove iraške vojske ni prioriteta. In to kljub velikemu splošnemu pomenu, ki ga ima za obnovo neke države zagotavljanje varnosti s pomočjo domačih varnostnih sil. Namesto vojski je ključna vloga pri vzpostavljanju varnosti v Iraku prisojana iraški policiji, čemur bi lahko bil vzrok tudi v

¹ Analize so bile objavljene v: knjigi *Vključevanje civilnih zmogljivosti v operacije v podporo miru*, ki jo je leta 2005 izdalo Ministrstvo za obrambo (prispevek Garb, M.: Vojska in policija Afganistana v procesu postkonfliktne obnove); zborniku Slovenskega politološkega društva iz leta 2006 z naslovom *Demokracija v Globalizaciji – globalizacija v demokraciji* (prispevek Garb, M.: Vojska in policija Afganistana v procesu postkonfliktne obnove Vidiki globalizacije in demokratizacije postkonfliktne obnove varnostnega sektorja – primeri obnove vojske in policije); v zborniku s *VIII. dnevnih varstvoslovja* leta 2006 (prispevek Garb, M.: Sodelovanje policije v postkonfliktni obnovi Iraka – je vloga slovenske policije opazna?).

neustrezno izpeljani demobilizaciji nekdanje iraške vojske, ki je bila preprosto razpuščena z dekretom. Kot povzema McGearyjeva (2003), bi vzpostavljanje nove iraške vojske namreč pomenilo, da ZDA priznavajo, da so z razpustitvijo Sadamove vojske naredile napako. Nasploh se zdi, da je razvoj iraške policije ključen dejavnik, na katerega se zanašajo ameriške sile v Iraku, pa tudi ključen dejavnik, na katerega računa ameriška politika pri sprejemanju odločitve o zmanjševanju ali celo odhodu njenih sil iz Iraka, pri čemer pa kaže, da bolj računa na iraško policijo kot na nekakšno paravojaško organizacijo kot pa na policijo, ki bo opravljala policijsko delo po vzoru zahodnih demokratičnih držav. Vendar pa vsebina programov usposabljanja kaže velik razkorak med idejno usmerjenostjo v demokratizacijo iraške policije po zahodnem vzoru in dejansko uporabo iraških policistov, ko nastopijo delo v Iraku (v glavnem kot paravojaške sile za boj proti upornikom). Razvoj iraške policije je predvsem ameriški projekt, vendar je vanj na podlagi resolucije VS ZN vključenih tudi veliko drugih držav, med njimi tudi takšne, ki so ostro nasprotovale vojaški intervenciji v Iraku (npr, Nemčija). Kot glavne težave in izzive obnove iraške policije je mogoče identificirati naslednje: težavnost oziroma nevarnost dela iraškega policista, težave pri rekrutiranju, usposabljanje, iraške tradicije ipd.

3 NACIONALNE POLICIJE V POSTKONFLIKTNIH DRUŽBAH – STANJE LETA 2008

V študijo so bile vključene tiste države in območja, v katerih so Združeni narodi v maju 2008 izvajali mirovno operacijo, v kateri je tudi mednarodna policijska sestavina. Študija je tako zajela skupaj z območji/državami, kjer potekajo t.i. politične misije, trinajst držav oziroma območij:

- Afganistan (operacija: UNAMA – *United Nations Assistance Mission in Afghanistan*),
- Burundi (operacija BINUB – *United Nations Integrated Office in Burundi*),
- Ciper (operacija: UNFICYP – *United Nations Peacekeeping Force in Cyprus*),
- Demokratična republika Kongo (operacija: MONUC – *United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo*),
- Gruzija (Abhazija) (operacija: UNOMIG – *United Nations Observer Mission in Georgia*),
- Haiti (operacija: MINUSTAH – *United Nations Stabilization Mission in Haiti*),
- Kosovo (operacija: UNMIK – *United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*),
- Liberija (operacija: UNMIL – *United Nations Mission in Liberia*),
- Sierra Leone (operacija: UNMAMSIL – *United Nations Mission in Sierra Leone*),
- Slonokoščena obala (operacija: UNOCI – *United Nations Mission in Côte d'Ivoire*),
- Sudan (operacija: UNMIS – *United Nations Mission in the Sudan*),
- Darfur (operacija: UNAMID – *African Union/United Nations Hybrid Operation in Darfur*),
- Vzhodni Timor² (operacija: UNMIT – *United Nations Integrated Mission in Timor-Leste*).

3.1 Afganistan

Spodnji dom narodne skupščine je konec leta 2007 predsedniku poslal osnutek predloga o nacionalni varnosti, v katerem je med drugim predlagal krepitev Afganistanske nacionalne policije (ANP).

Kar se tiče profesionalizma in delovanja, ANP zaostaja za Afganistansko nacionalno vojsko (ANA). Reformne pobude le počasi dosegajo učinke, korupcija ostaja velik problem, nezanesljivo je zagotavljanje osebja, materiala in orožja. Štetje osebja v ANP avgusta in septembra 2007 je pokazalo velik razkorak med dejanskim številom osebja in številom osebja na plačilni listi. Odbor za koordinacijo in nadzor je policijo pozval k ureditvi problema

² Izvorno ime Timor-Leste, nekoč East Timor.

razkoraka, pozval pa je tudi k razvoju reformne strategije za policijo, ki bi uravnotežila potrebe po uveljavljanju zakonitosti in po delovanju proti upornikom (A/62/722-S/2008/159).

3.2 Burundi

V obdobju, ki ga pokriva poročilo, so se v Burundiju znatno poslabšale varnostne razmere. Med drugim je posebej zaskrbljujoče tudi kršenje človekovih pravic s strani nacionalnih varnostnih sil.

Misija BINUB je skupaj z nacionalno vlado ustanovila projekt Sklad za graditev miru, s katerim bi se izboljšale operativne zmogljivosti nacionalne policije (zlasti z zagotavljanjem opreme in usposabljanja) in nacionalnih obveščevalnih služb. BINUB tudi usposablja pripadnike nacionalne policije v tehnikah preiskovanja in skupaj z lokalno policijo dela na razvoju notranjega nadzora in mehanizmih odgovornosti.

Policija je v procesu demobilizacije zaradi zmanjševanja obsega – nacionalna policija naj bi imela obseg 15.00 (in varnostne sile 25.000). Do decembra 2008 se mora iz obeh služb demobilizirati še 5.000 oseb.

Zaskrbljujoče je stanje na področju človekovih pravic. Kršitve človekovih pravic s strani nacionalnih obrambnih sil ostajajo na enaki ravni, a obseg kršitev, ki jih zagreši policija, narašča. Za kršitve človekovih pravic je bilo v decembru 2007 s predsednikovim dekretom razrešenih 20 policistov.

Na področju spolov je bil med drugim ustanovljen projekt za krepitev vloge žensk pri obnovi družbe – dela tudi na ustanavljanju posebne policijske enote, ki bi se ukvarjala z nasiljem na podlagi spola in zaščito otrok (S/2008/330; poročilo pokriva obdobje od 23. novembra 2007 do 7. maja 2008).

3.3 Ciper

UNFICYP še naprej razvija delovne odnose s policijskimi silami na obeh straneh tamponske cone. Odnosi UNFICYP-a s ciprsko policijo so pozitivni in konstruktivni. Z delitvijo operativnih informacij je ciprska policija naredila korak naprej pri razvijanju sodelovanja pri boju proti kriminalu. Odnosi UNFICYP-a s policijo turških Cipriotov se razvijajo nekoliko počasneje. Slednja večkrat zavrača neposredno sodelovanje s policijo Združenih narodov (S/2008/353; poročilo pokriva obdobje od novembra 2007 do maja 2008).

3.4 DR Kongo

V aprilskem poročilu iz leta 2008 o razmerah v Demokratični republiki Kongo je zelo malo govora o policiji. Omenjeno je, da varnostne razmere v državi ostajajo krhke; da je v Kinšasi in v drugih provincah zaslediti nasilni kriminal, ki ga je v veliki meri mogoče pripisati neplačanim nekdanjim bojovníkom ter vojaškemu in policijskemu osebju.

Na področju reforme varnostnega sektorja je prišlo do le skromnega napredka. Vlada je končno organizirala že dolgo pričakovano okroglo mizo o reformi varnostnega sektorja (25. in 26. februarja v Kinšasi), ki se je je udeležilo okrog 200 udeležencev. Srečanje je bilo organizirano v okviru štirih odborov, in sicer o oboroženih silah, sodstvu, policiji in povezanih zadevah. Okrogla miza je predstavljala pomembno priložnost za vlado DR Konga, da predstavi svoj pristop k reformi varnostnega sektorja mednarodnim partnerjem. Napredek na področju reforme policije se je sicer pokazal za bolj vzpodbudnega. Udeleženci okrogle mize so zelo priporočali parlamentu, da hitro sprejme osnutek zakona o reformi in reorganizaciji

Nacionalne policije Konga brez velikih sprememb. Na okrogli mizi je bil potrjen civilni značaj nacionalne policije. Udeleženci pa so se tudi strinjali, da je treba v nacionalno policijo integrirati vse veje sodne policije, s čimer se zagotovi, da se vse kriminalistične preiskave izvajajo pod enim vodstvom. Misija MONUC je sicer odsvetovala slednji korak – dokler ni ustanovljen organ, ki bo določil načine koordiniranja (S/2008/218; poročilo pokriva obdobje od oktobra 2007 do marca 2008).

3.5 Gruzija (Abhazija)

Abhaška stran poudarja svojo fleksibilnost, da se najdejo kompromisi med drugim tudi pri ustanavljanju lokalnih policijskih sil v zgornji Dolini Kodori (tudi z mednarodno pomočjo, če bo potrebna). V sektorju Gali policija Združenih narodov nadaljuje sodelovanje z *de facto* abhaškimi agencijami. Tako izvaja tečaje usposabljanja za miličniške sile na področju prometne varnosti, policijske taktike, forenzike, policijskega menedžmenta in drugih policijskih veščin ter donira opremo in knjige. Policija Združenih narodov izvaja tečaje usposabljanja tudi v sektorju Zugdidi, in sicer na področju policijske taktike, samoobrambe, v skupnost usmerjenega *policinga*, domačega nasilja, nemirov in nadzora množic, uporabe orožja itd. Poleg tega policija Združenih narodov izvaja z lokalno policijo skupne patrulje, opravlja nadzorne obiske in svetuje. Donira opremo in knjige. Zgrajena je bila nova policijska postaja v distriktu Calenjika (S/2008/219; poročilo pokriva obdobje od januarja do aprila 2008).

3.6 Haiti

Varnostne razmere na Haitiju so se znatno izboljšale po operacijah proti tolпам v začetku leta 2007, vendar še naprej ostajajo možnosti za pojav nestabilnosti. Od decembra v delu glavnega mesta beležijo porast kriminalitete, poroča se o ugrabitvah. Povečalo se je število protivladnih demonstracij, uperjenih zlasti proti naraščanju življenjskih stroškov.

S povečevanjem Nacionalne policije Haitija in izboljševanjem njene profesionalnosti, postopoma postaja policija tudi bolj učinkovita pri aretacijah kriminalcev, poroča pa se tudi, da je bilo zaseženih več ladijskih pošilk drog. Celotno število policistov je sicer še vedno pod ravni, ki bi jo zahtevala velikost Haitija, policija ima tudi še naprej le omejena sredstva in premalo poglobljenega usposabljanja. Zato je še naprej potrebno aktivno angažiranje vojske in policije MINUSTAH-a.

MINUSTAH še nadalje zagotavlja operativno podporo Nacionalni policiji Haitija z vojaškimi patruljami in aktivnostjo mednarodne policije v glavnih urbanih področjih, pa tudi ciljno pomoč z varovanjem strateških lokacij kot so nacionalne kaznilnice.

Reforma struktur vladavine prava je ključna za utrditev stabilnosti Haitija. Kar se tiče krepitve varnostnih kapacitet Haitija, je bil v obdobju, ki ga pokriva poročilo, napravljen napredek. Veliko je treba sicer še storiti, da bo dosežena številka 14.000 policijskih uradnikov, ki je bila identificirana v reformnem planu policije kot nujna za opravljanje osnovnih policijskih dolžnosti. Dodatni naporji pa bodo potrebni tudi, da se v nadaljevanju doseže številka 18.000 do 20.000. Toliko policistov naj bi namreč bilo potrebnih za opravljanje celotnega ranga varnostnih nalog, vključno z varovanjem obale, nadzorom meje, gasilskim delom in kazenskim sistemom.

Trenutno (marec 2008) je v Nacionalni policiji Haitija 8.444 uradnikov, Od teh jih je okrog 1000 na drugih dolžnostih, kot so gasilstvo, varovanjem obale in v kaznilnicah. Policistom, ki že opravljajo službo, MINUSTAH nudi *monitoring* in mentorstvo, vključno s terenskim usposabljanjem, s čimer pomaga pri krepitvi temeljnih vrednot in vzpostavlja takšno

veščinsko raven, ki je podobna standardom diplomantov Policijske akademije. Postopek preverjanja ustreznosti policistov izvajajo združeni timi Nacionalne policije Haitija in MINUSTAH-a. Do aprila 2008 je bilo ali je v pregledu 3.588 primerov. Na podlagi pregleda porekla je bilo razrešenih 61 policistov, nekaj čez 200 primerov je bilo zaključenih, večina jih ostaja v postopku. MINUSTAH ostaja vključen v razvoj Nacionalne policije Haitija (v sodelovanju z nacionalnimi oblastmi, Razvojnim programom Združenih narodov - UNDP in donatorji) – tudi z angažiranjem policistov MINUSTAH-a v usposabljanju, razvoju kurikuluma, *monitoringu* in mentorstvu; misija za povečanje učinkovitosti razvoja nacionalne policije celo išče okrepitve za svojo policijsko komponento z osebjem s področja forenzičnih preiskav, upravljanja meja, administracije in logistike. MINUSTAH tudi pomaga pri krepitvi kapacitet sodne policije, ki ima glavno vlogo v boju proti nekaznovanju in glavnini kriminala (MINUSTAH pomaga z razvojem paketa reform, ki vključuje akcijske načrte za ocenjevanje delovanja, kadrovanje, opremljanje ipd.). MINUSTAH se posveča tudi vprašanju žensk v Nacionalni policiji Haitija (zlasti skozi pripravo izobraževalnih materialov za Policijsko akademijo in skupno obravnavo vprašanj spola v policiji). Spodbude, da se ženske priključijo haitski policije so pripeljale do več tisoč vlog žensk za sprejem v Nacionalno policijo Haitija, pri čemer je bilo razpisanih mest 150. Vstopno preverjanje je uspešno opravilo 710 kandidatk. Trenutno (marec 2008) je v Nacionalni policiji Haitija 6 % žensk. V bilateralni podpori je bilo prispevanih kakšnih 25 milijonov USD za podporo reformam policije; sredstva so bila v glavnem namenjena za ustanovitev novega sedeža generalnega inšpektorata policije, opremljanje policijskih postaj, graditvi pomorske baze, zagotovitvi opreme za izvajanje operacij, za širitev policijske akademije (da bosta lahko istočasno tekli usposabljanji za dve generaciji bodočih policistov) – da bi se čimprej doseglo potrebno število policistov (14.000).

Na področju človekovih pravic je treba pospeševati takšne institucionalne reforme, ki bodo temeljile na principih univerzalnih človekovih pravic. V obdobju od prejšnjega do sedanjega poročanja je MINUSTAH dobil informacije o 4 ubojih, ki naj bi jih domnevno zagrešili policisti Nacionalne policije Haitija. Generalni inšpektorat Nacionalne policije Haitija si bo nadalje prizadeval za bolj proti politiki nekaznovanja in za zanesljivost nacionalne policije. MINUSTAH je za policijske uradnike, sodnike in nevladne organizacije organiziral usposabljanje o človekovih pravicah, uveljavljanju zakonitosti in »due-process« standardih.

Še vedno ostajajo resen problem primeri linčanja; od avgusta 2007 do avgusta 2008 poročajo o 66 primerih linča, zaradi katerih je umrlo 30 ljudi, 45 pa je bilo ranjenih. Čeprav v zadnjem času policija bolj odločno nastopa v teh primerih, se jih formalno zelo malo razišče.

Načrti: vzpostavitev ustrezne varnostne strukture, ki bo lahko učinkovito odgovarjala na ogrožanja tako od zunaj kot znotraj ozemlja in ob mejah in ob tem spoštovala mednarodne standarde in svoboščine posameznika. Vključevala bi policijsko kapaciteto v obsegu 14.000 uradnikov (do leta 2011) in odgovarjajoče strukture, tudi za zagotavljanje varnosti na mejah (S/2008/202; poročilo pokriva razvoj dogodkov od avgusta 2007 do marca 2008).

3.7 Kosovo

Kosovska policijska služba je povečala patroljiranje na pomembnih religioznih in kulturnih področjih (varovanje objektov kulturne dediščine).

Policisti srbske narodnosti zavračajo verigo poveljevanja Kosovskih policijskih sil na območjih, kjer so bile operativne kompetence predane kosovskemu Ministrstvu za notranje zadeve. Zahtevajo, da se jih razporedi pod neposredno vodstvo mednarodne policije UNMIK (S/2008/211; poročilo pokriva obdobje decembra 2007 do marca 2008).

3.8 Liberija

V obdobju, ki ga pokriva poročilo, so splošne varnostne razmere stabilne. Zabeležena je ekonomska rast, odpisali so se dolгови, narejen je bil znaten napredek pri obnovi. Do posameznih težav sicer prihaja – npr. nemiri na plantažah kavčukovca, nasilni protesti različnih skupin (npr. pripadniki nekdanje vojske in policije protestirajo zaradi neplačevanja beneficij). Nadaljujejo se kriminalna dejanja, kot so oboroženi ropi in posilstva, ki vodijo v zmanjševanje zaupanja javnosti in sposobnosti Liberijske nacionalne policije, da učinkovito opravlja svoje dolžnosti (S/2008/183; poročilo pokriva obdobje od avgusta 2007 do marca 2008).

3.9 Slonokoščena obala

Splošne varnostne razmere v državi so v obdobju, ki ga pokriva poročilo, dokaj stabilne. Nasploh se zdi, da se varnostno in politično ozračje od podpisa sporazuma v Oagadougou v marcu 2007 izboljšuje. Še naprej pa sta zaskrbljujoča premalo napredka v razoroževanju nekdanjih uporniških *Forces nouvelles* in razpuščanju milic ter nasilna kriminalna dejanja, zlasti še oboroženi ropi, v zahodnem delu države.

Ustanovljen je bil integriran poveljniški center. V aprilu 2008 ga je sestavljalo 544 oseb iz vrst *Forces nouvelles*, obrambnih in varnostnih sil ter mešanih policijskih enot. Operativnost centra še ovirajo pomanjkljivosti v načrtovanju, težave v logistiki in omejeni finančni viri in operativne zmogljivosti.

Nacionalni policiji Slonokoščene obale in mešanim policijskim enotam, ki so nameščene v nekdanji coni zaupanja, zagotavlja podporo, mentoriranje in svetovanje policijska sestavina operacije Združenih narodov UNOCI. Prav tako UNOCI usposablja *Forces nouvelles*. Policijska komponenta UNOCI-ja tudi nudi tehnično podporo in svetovanje integriranemu poveljniškemu centru na področju reforme varnostnega sektorja.

Izvaja se proces integracije nekdanjih uporniških in vladnih sil v nove nacionalne obrambne in varnostne sile. S tem je kar nekaj težav, saj sta vodstvu policije in žandarmerije zavrnila vključitev 4000 pripadnikov *Forces nouvelles* v policijske in žandarmerijske sile. Pristali sta le na vključitev 600 pripadnikov teh sil, ki jih je usposabljal UNOCI.

Pri gradnji institucij, za kar skrbi UNOCI in drugi partnerji, je posebna skrb posvečena promociji in zaščiti človekovih pravic (S/2008/250; poročilo pokriva obdobje od januarja do aprila 2008 in vključuje tudi ugotovitve z obiska generalnega sekretarja v Slonokoščeni obali v marcu 2008).

3.10 Sierra Leone

Varnostne razmere ostajajo relativno mirne (največja grožnja so visoka nezaposlenost med mladimi, slabe ekonomske in socialne razmere, višanje cen hrane in blaga ter goriv, nerešene etnične težnje).

Reforma varnostnega sektorja - Policija Sierre Leone: UNIOSIL nadaljuje skupaj z Oddelkom za mednarodni razvoj Velike Britanije (DFID) s krepitvijo policije Sierre Leone – tako, da zagotavlja usposabljanje, mentoriranje, razvoj menedžmenta ter nudi policiji nasvete glede tehnike in politike. V zadnjem obdobju se je pozornost zlasti posvečala krepitvi kapacitet policije Sierre Leone za obvladovanje množic in upravljanje z javnim redom ob volitvah, ki bodo 5. julija (2008). UNIOSIL je nudil podporo pri razvoju in organiziranju dvotedenske delavnice o usposabljanju za upravljanje prometa, pa tudi prednapotitveno usposabljanje za 20 policistov Sierre Leone za hibridno operacijo v Darfurju. Javnomnenjska raziskava o

percepciji policije iz leta 2007 je pokazala, da je prišlo do znatnega izboljšanja zadovoljstva skupnosti z delovanjem policije v varovanju pred kriminalom in varnosti od leta 2006. Statistika kriminala iz začetka leta 2008 je sicer pokazala, da se zmanjšuje število primerov kriminalnih dejanj, da pa se je povečalo število resnih zločinov, kot so nasilni ropi, posilstva, umori. Pripravlja se program usposabljanja, ki bo odgovarjal tem trendom.

UNIOSIL obravnava vprašanja spola tako v policiji kot vojski Sierre Leone (v skladu z Resolucijo ZN 1325(2000)), ter razvija in krepi politiko in postopke, povezane s spolnim nadlegovanjem, diskriminacijo in zlorabami na delovnem mestu.

Opažanja: pristop policije Sierre Leone k uveljavljanju zakonitosti je vedno bolj profesionalen in bolje koordiniran. V javnosti policija pridobiva zaupanje in spoštovanje. Potrebuje pa še vedno podporo mednarodne skupnosti pri nakupih opreme in izboljševanju zmogljivosti po državi. Varnostna situacija v državi se še nadalje povečuje, zahvaljujoč povečanim zmogljivostim varnostnega sektorja (S/2008/281; poročilo pokriva obdobje od decembra 2007 do aprila 2008).

3.11 Sudan

Misija UNMIS ima mandat, da pomaga pri obnovi policijske službe, pri usposabljanju policije in da razvija programe usposabljanja in ocenjevanja. Obnovitvene aktivnosti so osredotočene na policijo severnega Sudana, medtem ko se programi usposabljanja in graditve zmogljivosti izvajajo tako na severu kot na jugu. Na severu naraščajo zahteve po pomoči pri usposabljanju, zlasti še na področju v skupnost usmerjenega *policinga*. Na jugu UNMIS zagotavlja tečaje osnovnega policijskega usposabljanja, usposabljanje o temeljnih demokratičnih načelih itd.

Ključni problemi, ki jih UNMIS srečuje pri podpori lokalni policiji so: dvotretjinska nepismenost lokalnih policistov; le 15 % registriranih policistov ima opravljeno neko policijsko usposabljanje; število policistov se zelo spreminja, tisoči so nekdanji pripadniki uporniške SPLA; manjka zakonodaja s področja policijske dejavnosti tako na nacionalni ravni kot na ravni južnega Sudana; razvoj strateškega načrta za usposabljanje policije s strani UNMIS-a ovira nestabilno financiranje. UNMIS načrtuje pripravo sistema certificiranja lokalne policije (S/2008/267; poročilo pokriva obdobje od konca februarja do aprila 2008).

3.12 Darfur

Poročila o ubojih policistov sudanske vlade.

Policija UNAMID-a dela v partnerstvu z lokalno policijo Sudana pri vzdrževanju reda in zakonitosti v taboriščih za razseljene osebe (S/2008/304; poročilo pokriva najznačilnejša dogajanja v aprilu 2008).

3.13 Vzhodni Timor

Pogovori UNMIT-a z vlado in političnimi strankami, v katerih se med drugim iščejo tudi zagotovila, da se politične institucije, kot so oborožene sile, nacionalna policija in javna administracija, ne bodo politizirale.

V avgustu 2007 izbruh nasilja na vzhodnih distriktih. Posledično so uprave distriktov in nacionalna policija s podporo policije UNMIT-a spodbudile vrsto pogovorov.

UNMIT nadaljuje svojo nalogo po mandatu, tj. uveljavljanje zakonitosti, hkrati pa tudi povečuje podporo usposabljanju, institucionalnemu razvoju in krepitvi nacionalne policije.

V skladu z dogovori, ki sta jih UNMIT in vlada sprejela decembra 2006, je potekal proces registracije, preverjanja in certificiranja osebja za nacionalno policijo. V poročilu je zapisan poziv, da se standardi certificiranja ne smejo znižati.

Pojavljajo se povečane potrebe po mentoriranju nacionalne policije. Nekateri policisti se sicer upirajo nadzoru in mentoriranju policistov UNMIT-a, večina jih oba procesa sprejema. Pojavljajo se težnje, zlasti po uspešnem certificiranju, da bi bil proces predaje odgovornosti v roke nacionalne policije hitrejši.

UNMIT ima nekaj težav z izvajanjem mentorstva. Večina policistov UNMIT-a ima namreč operativne izkušnje in manj izkušenj iz mentoriranja in usposabljanja.

Ob večjih nemirih, kot je bil na primer avgusta 2007, pri ohranjanju reda in miru nacionalni policiji in policiji UNMIT-a pomagajo tudi oborožene sile (S/2008/26; poročilo pokriva obdobje od avgusta 2007 do januarja 2008).

4 ŠE NEKAJ MEDIJSKIH NOVIC...

BBC in Reuters poročata o policiji Haitija:

- BBC, July 22, 1998: policija uporablja mučenje, pretepanje in ubijanje. Pravosodje ne deluje, ljudje zato jemljejo zakon v svoje roke – npr. linčanje policistov (v prvi polovici leta 1998 linčani vsaj 3 policisti).
- BBC, 23.06.2003: šef policije odstopil zaradi vmešavanja vlade in zaradi groženj njegovemu življenju. Bil je »veliko upanje« za reformo haitske policije. Sam pravi, da raje šel v izgnanstvo, kot pa da bi postal koruptiven in hlapčevski. Vladi je očital, da je nameščala v policijo ljudi brez njegovega soglasja. Policija je bila obtoževana, da krši človekove pravice in da izvaja brutalno represijo nad političnimi nasprotniki in omenjenemu šefu policije policije ni uspelo »očistiti« (prav tako kot ne njegovemu predhodniku, ki je bil na položaju le dva meseca in pol).
- BBC, 15.02.2004: ...uporniki številčno in po orožju močnejši od 5.000-glave policije...
- BBC, 11.4.2004: v devetsetih letih razpustitev haitske vojske (zaradi izvajanja udarov, kršitev človekovih pravic...) – razoroževanje ob pomoči ameriških marincev in francoskih legionarjev izvajala haitska policija. V devetdesetih letih na Haitiju tudi zelo razširjena trgovina z drogami (kolumbijski karteli; pot drog preko Haitija v ZDA); v tem času je bila haitska policija globoko skorumpirana.
- BBC, 21.04.2004: (po vstaji zoper nekdanjega predsednika Aristida je dezertiralo veliko število policistov. / Prehodna vlada Haitija je dovolila, da se policiji pridružijo tudi tisti nekdanji vojaki, ki so sodelovali v uporih zoper Aristida.) Tisoči prosilcev za službo v policiji (po ocenah naj bi jih bilo okrog 15.000); pravi stampedo – eden mrtev, čez 20 ranjenih; predstavnik mednarodne žandarmerije je zanikal, da je množica razjarjena, ker naj bi policija za vstop prosilcev za službo v stavbo policijske akademije pobirala podkupnine (nekaj jih je podkupnine dejansko jemalo).
- Reuters, 08.12.2006: Haitska vlada obtožila ZDA, da grozijo, da bodo kaznovala Haiti, če ta ne bo sprejel kriminalcev, ki bi jih deportirali iz ZDA. ZDA sicer pravijo, da v razpravah o deportacijah, pomoč ZDA Haitiju ni bila nikoli vprašljiva. ZDA še naprej podpirajo varnostne napore Haitija skozi široko osnovano reformo pravosodja in policije.
- BBC, 28.02.2007: Haiti nima vojske, policija pa šteje le okrog 5.000 pripadnikov. Policijo obtožujejo razširjene korupcije in povezav s tolpmi. Usposablja se nova policija (500 policistov vsakih šest mesecev), toda samostojno še ni bila preizkušena.

Strah med številnimi Haitčani, da se bodo obnovili neredi, če bodo državo zapustile sile Združenih narodov.

- Reuters, 08.03.2007: obtožbe oz. poročila, da so tolpe, ki so jih sile ZN izgnale iz *slumov*, ustanovile svoje baze na provincialnih območjih. Obtožbe tudi, da sile ZN kršijo človekove pravice, da so njihovi pripadniki zagrešili številna posilstva lokalnih žensk. Poveljnik sil ZN zanika... / Največji izziv sil ZN je aretacija militantov v sodelovanju z lokalno policijo in presekanje oskrbnih poti z orožjem iz tujine. Poveljnik ugotavlja, da je nemogoče, da bi se problemi rešili kratkoročno; dolgoročni projekti krepitve haitskih institucij vključujejo reformo pravosodja ter dodatno usposabljanje in opremljanje lokalne policije.
- Reuters, 21.01.2008: Vodja misije ZN na Haitiju svari pred posledicami umika oz. zmanjšanja sil ZN na Haitiju. Ugotavlja, da se varnostne razmere na Haitiju nekoliko izboljšujejo – zlasti, kar so bile leto prej odstranjena večina glavnih tolp. Haiti ima le 8.000 policistov, po ocenah bi jih potreboval 14.000, da bi se lahko ohranjala vsaj minimalna varnost. Sile ZN izvajajo petletni program reformiranja haitske policije (so v drugem letu programa), medtem ko je reforma pravosodja ravno na začetku.

BBC in Reuters o razmerah in policiji v Sierra Leone:

- BBC News, 25.11.1999 (British clean-up for Sierra Leone police): Nedavno je bil za šefa policije v Sierra Leone imenovan Britanski višji policist Keith Biddle, kar kaže, kako težko se je spoprijemati s korupcijo v deželi, ki nastaja po desetletja dolgi vojni v kateri so zadeve nadzirali nepošteni voditelji vse od njene neodvisnosti. Policijska nepoštenost gre od vrha do tal. Biddle pravi, da nekateri kritizirajo imenovanje Britanca na mesto šefa policije kot neokolonialen anahronizem. Pravi pa, da ima podporo poštenih policijskih uradnikov. Korupcija je v vseh vladnih sektorjih dosegla takšne razsežnosti, da številni prebivalci Sierra Leone menijo, da je bilo bolje pod kolonialno vladavino. Biddle pravi, da se je v policiji povečala plača, da se bodo mladi policisti izvlekli iz revščine in bodo imeli manj teženj po kraji.
- BBC News, 01.08.2001 (Cannabis clampdown in Sierra Leone): policija se ukvarja z zlorabami drog, ki se je ponovno pojavila z gojenjem kanabisa....
- BBC News, 05.09.2003 (Africa's Police: Friend or Enemy?): v oddaji »BBC's Africa Live Programme« v sredo, 10. septembra 2003 so razpravljali o učinkovitosti, zanesljivosti, profesionalnosti... policije v afriških državah. Dve mnenji glede policije v Sierra Leone:
 - o *Institucija policinga je – kot številne druge institucije – Afriki tuja. Dati ji moramo več podpore, če želimo, da bo služila v naše zadovoljstvo. Zdi se mi, da se v Sierra Leone premikamo v tej smeri* (Henry Mbawa Jr, Freetown, Sierra Leone).
 - o *Mislim, da je policije v Sierra Leone sedaj slabša. Ko se menja uniforme, se menja tudi odnos. Edina stvar, ki jo delajo bolje je Operacija Prosti pretok.³ Pa še pri tem se jemljejo kakšne podkupnine od trgovcev, da lahko ostanejo.* (Juliette Macarty, Sierra Leone).
- BBC News, 09.09.2003 (Two sides of Sierra Leone's Police): Nov slogan policije Sierra Leone - »sila za dobro« (*force for good*). Prej je veljalo »sila za slabše« (*force for worse*). Policija je bila zelo politizirana, ljudje so jo videli kot do konca skorumpirano, s padajočimi standardi in pomanjkanjem profesionalizma. Ali je po prihodu in reformnemu programu novega načelnika policije (Biddle iz VB) kaj bolje? Nekaj znakov je, da se policija na več področjih izboljšuje. Preusposabljajo jo policisti iz Velike Britanije in Commonwealtha, opremlja se za boj s kriminalom. Krilo proti neredom, ki je bilo prej politično orodje za zatiranje nasprotnikov, je pokazalo zmožnosti za delovanje v primerih množičnih nemirov in nasilja (od neredov v šolah

³ Operacija Prosti pretok (*Operation Free Flow*) je namenjena odstranitvi cestnih garaž, ki blokirajo ceste Sierra Leoneja, da bi se zagotovile proste poti za promet (BBC, 09.09.2003).

do javnih demonstracij). Začetek delovanja policije v skupnosti (*community policing*) počasi spreminja podobo policije, pa tudi pomaga zmanjševati droben kriminal in obnavlja nekatere oblike zakonitosti in reda v sosesčinah, kjer prej tega ni bilo. Vse to je tudi nekoliko izboljšalo včasih že kar sovražne odnose med policijo in civilnim prebivalstvom. Javnost postopoma začena zaupati tej sili, ki ji je bila nekoč zelo nenaklonjena. Kaj pa spodrsjlaji? Številni v državi še vedno mislijo, da lahko policija zelo hitro zaide na stara pota. Kajti (dokazi): mrgoli primerov, ko policisti nadlegujejo motoriste ter jemljejo podkupnine od lastnikov komercialnih vozil; še vedno obstaja praksa, da policijsko osebje preden ob prijavi pritožb vzame izjavo pobira »pritožbeno pristojbino« (*compliance fee*) za papir, pisala ipd. Vprašljivi so tudi oboroženi ropi. Nekateri v javnosti verjamejo, da obstaja dogovor med policijskimi uradniki in kriminalci – celo do te mere, da policija domnevno zagotavlja zaščito za kriminalce »velikih profilov« za delež plena... Zdi se, da je šef policije zelo profesionalen, a pred njim je težka naloga pripeljati policijo do »zdravega duha«.

- BBC News, 20.10.2005 (Sierra Leone bans combat fatigues): prihaja do ropov, kjer roparji nosijo policijske ali vojaške uniforme. Posledično so v Sierra Leone prepovedali civilistom nošenje ali prodajo kakšnih koli maskirnih ali policijskih uniform. nekateri so temu ugovarjali – v smislu....maskirna oblačila nosimo zaradi mode.... Odgovornost za varnost države bo v roke nacionalne vojske in policije prešla decembra 2005.
- BBC News, 27.09.2007 (Weapons deadline in Sierra Leone): ... policija se ukvarja z izročanjem in zaseganjem orožja pri civilistih...

V Sierri Leone je leta 2002 formalno konec 10-letne državljanske vojne; še vedno zelo krhka država, ki jo pretresajo revščina, korupcija in slabo upravljanje ekonomije. Novi predsednik (prisegel septembra 2007) objavil ničelno toleranco zoper korupcijo in obljubil borbo proti slabemu upravljanju državnih resursov. Svoboda medijev v Sierri Leone še vedno ima omejitve – tabu tema je korupcija na visokih položajih. (Po: BBC News, 29.02.2008: Country Profile: Sierra Leone).

5 SKLEPNE UGOTOVITVE

Analiza poročil kaže dokaj različne slike stanja in stopnje razvoja nacionalnih policij po posameznih državah oziroma območjih. Vendarle pa daje tudi pregled, kakšne vrste problemov in nalog se pri obnovi polic pojavljajo, zdi pa se tudi, da je mogoče razbirati stopnje obnove policij, in sicer v odvisnosti z varnostnimi razmerami v državi oziroma na območju.

Povzeti je mogoče naslednje:

a) Obnovitvene aktivnosti: usposabljanje; materialna/finančna podpora pri opremljanju in prostorih; izobraževanje; ustanavljanje organov, služb, enot (npr. inšpektorata), certificiranje policijskega osebja...

b) Problematične točke: korupcija; nizke plače; število zaposlenih in drugi kadrovske problemi (etnična in spolna struktura; integracija...); kršenje človekovih pravic; nezadostna oprema in infrastruktura;

pomanjkanje finančnih sredstev; neprofesionalnost (nekaznovanje, podpora kriminalu...); (ne)zaupanje javnosti...

c) Področja podpore oz. skrbi: človekove pravice; vprašanja spolov; tehnike in sredstva za zatiranje kriminala; razvoj struktur; graditev fizične infrastrukture, v skupnost usmerjeno policijsko delo; ...

d) Napredek: krepitev zmogljivosti za zatiranje kriminala, povečevanje obsega; profesionalizacija, prevzem polne odgovornosti...

Na koncu je mogoče ugotoviti, da kjer varnostna situacija zelo slaba, ni "časa" (sredstev, pozornosti, volje...) za razvoj lokalne oziroma nacionalne policije.

6 VIRI

- A/62/722-S/2008/159. The situation in Afghanistan and its implication for international peace and security. Report of the Secretary-General. General Assembly, Security Council, 6 March 2008.
- BBC News, 01.08.2001 (*Canabis clampdown in Sierra Leone*).
- BBC News, 05.09.2003 (*Africa's Police: Friend or Enemy?*).
- BBC News, 09.09.2003 (*Two sides of Sierra Leone's Police*).
- BBC News, 20.10.2005 (*Sierra Leone bans combat fatigues*).
- BBC News, 25.11.1999 (*British clean-up for Sierra Leone police*).
- BBC News, 27.09.2007 (*Weapons deadline in Sierra Leone*).
- BBC News, 29.02.2008: Country Profile: Sierra Leone.
- BBC, 11.4.2004 (*Problem of Haiti's gun culture*).
- BBC, 15.02.2004 (*Haiti march sees violent scuffles*).
- BBC, 21.04.2004 (*Haiti police recruits in stampede*).
- BBC, 23.06.2003 (*Haiti police chief goes into exile*).
- BBC, 28.02.2007 (*Poverty and gangs curb Haiti progress*).
- BBC, July 22, 1998 (*World: Americas Haiti accused on human rights*).
- Berlin Declaration (2004). Berlin Conference on Afghanistan, 31 March - 1 April 2004.
- McGeary, Johanna (2003): Can the Iraqis police Iraq? Time, November 10, 2003, str. 42.
- Reuters, 08.03.2007 (*Interview – UN commander says in control of Haiti*).
- Reuters, 08.12.2006 (*U.S. and Haiti at odds over deported criminals*).
- Reuters, 21.01.2008 (*UN envoy warns against early Haiti troop withdrawal*).
- S/2008/183. Sixteenth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia. United Nations Security Council, 19 March 2008.
- S/2008/202. Report of the Secretary General on the United Nations Stabilization Mission in Haiti. United Nations Security Council, 26 March 2008.
- S/2008/211. Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo. Security Council, 28 March 2008.
- S/2008/218. Twenty-fifth report of the Secretary General on the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo. United Nations Security Council, 2 April 2008.
- S/2008/219. Report of the Secretary-General on the situation in Abkhazia, Georgia. Security Council, 2 April 2008.
- S/2008/250. Sixteenth progress report of the Secretary General on the United Nations Operation in Cote d'Ivoire. United Nations Security Council, 15 April 2008.
- S/2008/26. Report of the secretary-General on the United Nations Integrated Mission in Timor-leste (for the period from 21 August 2007 to 7 January 2008). Security Council, 17 January 2008.

- S/2008/267. Report of the Secretary-General on the Sudan. Security Council, 22 April 2008.
- S/2008/281. Report of the Secretary General on the United Nations Integrated Office in Sierra Leone. United Nations Security Council, 29 April 2008.
- S/2008/304. Report of the Secretary-General on the deployment of the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur. Security Council, 9. May 2008.
- S/2008/330. Third report of the Secretary General on the United Nations Integrated Office in Burundi. United Nations Security Council, 15 May 2008:
- S/2008/353. Report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Cyprus. Security Council, 2 June 2008.
- The Way Ahead. The Workplan of the Afghan Government. Annex 1 to the Berlin Declaration, 01 April 2004.

O avtorici:

Maja Garb, doktorica znanosti s področja obramboslovja, docentka na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. Ukvarja se s proučevanjem vojske s sociološkega vidika, vojaškega vodenja in postkonfliktne obnove.